

NOKUTS tilsynsrapporter

Forsvarets høgskole

Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen

september 2011

Institusjon:	Forsvarets høgskole
Dato for vedtak:	15.9.2011
Sakkyndige:	Frode Eika Sandnes Linda Nielsen Tore Vånge
Saksnummer:	09/331

Forord

I følge lov om universiteter og høyskoler skal alle institusjoner som tilbyr høyere utdanning ha et system for kvalitetssikring av utdanningen. NOKUT har fått i oppdrag å evaluere institusjonenes system for kvalitetssikring. Det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver gang en institusjon sitt kvalitetssystem blir evaluert.

Den sakkyndige komiteen som har evaluert system for kvalitetssikring av utdanningen ved Forsvarets høyskole besøkte institusjonen 9.12.2010 og 10.- 12. februar 2011 og leverte sin rapport 6.6.2011. Komiteen hadde følgende sammensetning:

- Professor Frode Eika Sandnes, Høgskolen i Oslo (leder),
- Professor Linda Nielsen, Københavns universitet
- Studentrepresentant Tore Vånge Høgskolen i Sør-Trøndelag

Seniorrådgiver i NOKUT, Gerhard Yngve Amundsen, var komiteens sekretær. NOKUT ønsker å takke den sakkyndige komiteen for vel utført arbeid. NOKUT vil også takke alle ansatte og studenter ved Forsvarets høyskole som har bidratt til komiteens arbeid gjennom intervjuer mv.

Denne tilsynsrapporten består av rapporten fra den sakkyndige komiteen og Forsvarets høyskole sin uttalelse til den sakkyndige rapporten. Begge disse dokumentene var grunnlaget for behandlingen i NOKUTs styre 15.9.2011, hvor følgende vedtak ble fattet:

System for kvalitetssikring av utdanningen ved Forsvarets høyskole godkjennes.

Oslo, 15. september 2011

Terje Mørland
direktør

Innhold

1	Evaluering av universiteters og høgskolers system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten	1
1.1	Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen ved Forsvarets høgskole ..	1
2	Kvalitetssikringssystemet og kvalitetsarbeidet ved Forsvarets høgskole	2
2.1	Presentasjon av Forsvarets høgskole (FHS)	2
2.2	Hovedtrekk ved kvalitetssikringssystemet	4
2.3	Status og utfordringer i kvalitetsarbeidet.....	5
3	Komiteens vurdering av kvalitetssikringssystemet ved Forsvarets høgskole	5
3.1	Komiteens vurdering av kvalitetssikringssystemet sett under ett, i lys av lov, forskrift og NOKUTs kriterier.....	6
3.2	Komiteens vurdering av kvalitetssikring av samspillet mellom forskning, faglig utviklingsarbeid og utdanning	8
3.3	Komiteens vurdering av kvalitetssikring av programkvalitet.....	10
4	Konklusjon – har Forsvarets høgskole et tilfredsstillende system for kvalitetssikring av utdanningen?	12
5	Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet	12
6	Vedlegg.....	13
6.1	Dokumentasjon fra Forsvarets høgskole	13
6.2	Program for institusjonsbesøk	13
6.3	Sakkyndig komités mandat.....	15
6.4	NOKUTs evalueringskriterier	16
6.5	Uttalelse fra institusjonen	18

1 Evaluering av universiteters og høyskolars system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten

I forskrift til *lov om universiteter og høyskoler* heter det at «Universiteter og høyskoler skal ha et system for sitt kvalitetssikringsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker sviktende kvalitet» (§ 2–1, (1)).

Kvalitetssikringssystemet er utdanningsinstitusjonenes redskap for å skaffe seg nødvendig kunnskap for å kunne vurdere kvaliteten i egne utdanningstilbud. Innenfor rammene av lov og forskrift er det institusjonene selv, som ut fra egen størrelse, faglige profil og andre forhold ved institusjonen, bestemmer hvordan systemet skal utformes.

I henhold til lov om universiteter og høyskoler er det NOKUTs oppgave å evaluere institusjonenes systemer for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten etter kriterier som organet fastsetter. NOKUT har gjennomført slike evalueringer siden 2003, og innledet våren 2009 andre runde med evalueringer. Evalueringskriteriene er i andre runde i større grad rettet inn mot å vurdere institusjonenes bruk og nytte av kvalitetssikringssystemene.

NOKUT bruker sakkyndige komiteer i sine evalueringer. Komiteene skal vurdere hvorvidt institusjonene tilfredsstiller kravene til kvalitetssikring av egne studietilbud. En evaluering av et kvalitetssikringssystem er således ikke en faglig vurdering av innhold og kvalitet i de enkelte studier, men en evaluering av institusjonens systematiske arbeid for å sikre og forbedre slik kvalitet.

Den sakkyndige komiteen baserer sine vurderinger på dokumentstudier og på samtaler med relevante aktører ved institusjonen. Det gjennomføres to institusjonsbesøk. Under det innledende besøket diskuterer institusjonsledelsen og evalueringskomiteen status i kvalitetsarbeidet og innretningen på evalueringen. Komiteens hovedbesøk ved institusjonen vil inneholde samtaler med ulike grupper og aktører. Komiteen kan her velge å gå mer detaljert inn i utvalgte deler av institusjonens kvalitetssikringssystem og kvalitetssikringsarbeid.

1.1 Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen ved Forsvarets høyskole

Den sakkyndige komiteen som har evaluert systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved Forsvarets høyskole (FHS), har bestått av:

- Professor Frode Eika Sandnes, Høgskolen i Oslo (leder)
- Professor Linda Nielsen, Københavns universitet
- Student Tore Vånge, Høgskolen i Sør-Trøndelag

Seniorrådgiver Gerhard Yngve Amundsen i NOKUT har vært komiteens sekretærer. Komiteen besøkte institusjonen 09.12.2010 og 10.-11.02.2011. Ved hovedbesøket hadde komiteen samtaler med et utvalg av ansatte og studenter. Oversikt over tilsendt dokumentasjon og program for hovedbesøket

er lagt ved. Før rapporten ble avlevert har institusjonen fått tilsendt et utkast til rapport for å vurdere eventuelle feil eller misforståelser.

FHS sendte den 11.11.2010 inn overordnet informasjon om kvalitetssikringssystemet, årsrapporter om kvalitetsarbeidet de siste tre årene, et utvalg av ledelsesbeslutninger med relevans for kvalitetsarbeidet ved FHS og et skriv fra institusjonens ledelse, som gir en vurdering av status og utfordringer i kvalitetsarbeidet og hvor viktige endringer i kvalitetssikringssystemet blir gjennomgått.

I NOKUTs andre runde med evalueringer av system for kvalitetssikring skal det være fokus på institusjonenes bruk og nytte av systemene i eget utviklings- og forbedringsarbeid. Komiteen valgte å undersøke hvordan systemet fungerer i praksis for to områder i kvalitetssikringsarbeidet. Det første var samspillet mellom forskning, faglig utviklingsarbeid og utdanning, og det andre var programkvalitet.

Til grunn for komiteens arbeid med å undersøke institusjonenes bruk og nytte av systemet har FHS sammen med brev datert 03.02.2011 sendt inn tilleggsdokumentasjon som berører de områdene komiteens evaluering går nærmere inn på.

En fullstendig oversikt over dokumentasjon som ligger til grunn for komiteens evaluering av kvalitetssikringssystemet, følger i vedlegg.

2 Kvalitetssikringssystemet og kvalitetsarbeidet ved Forsvarets høyskole

I dette kapittelet gis det først en presentasjon av FHS. Deretter fremlegges ledelsens vurdering av status og utfordringer i høyskolens kvalitetsarbeid i dag. Til slutt gis en kort presentasjon av kvalitetssikringssystemet.

2.1 Presentasjon av Forsvarets høyskole (FHS)

Utdanning av ledere innen Forsvaret har pågått siden 1600-tallet og med utgangspunkt i de til enhver tid definerte behov for militærfaglig kompetanse. Dagens høyeste moderne lederutdanning tilbys ved FHS, som er en liten og spesialisert høyskole opprettet som Forsvarets skolesenter 1. januar 2002. Opprettelsen var basert på sammenslåing av flere utdannings-, kompetanse- og forskningsenheter i Forsvaret. Forsvarets skolesenter (FSS) ble delvis innlemmet i universitets- og høyskoleloven ved Kgl.res. 16. desember 2005. Institusjonen hadde da navnet Forsvarets skolesenter (FSS), inntil den ved omorganisering tok navnet Forsvarets høyskole (FHS) 1. februar 2009. FHS ble i 2011, som første militære utdanningsinstitusjon, opptatt som medlem av Universitets- og høyskolerådet.

FHS er i likhet med de andre akkrediterte høyskolene i Forsvaret en del av etaten Forsvaret. Sjef ved FHS, som også er rektor og styre for virksomheten, er en av Forsvarssjefens direkte underlagte sjefer. FHS er lokalisert på Akershus festning i Oslo, der institusjonens stab og ledelse befinner seg. FHS er organisert i fem avdelinger. Dette er: Forsvarets stabsskole, Institutt for forsvarsstudier, Norges idrettshøyskole/Forsvarets institutt, Forsvarets kompetanse- og utdanningscenter og FHS Sjefskurs. Deler av fagmiljøet/avdelingene er lokalisert utenfor Akershus festning. I tillegg har FHS ansvaret for

undervisning og eksamener i soldatemner der førstegangstjenesten gjennomføres rundt i Norge, og ansvar for språkstudier ved Befalsskolen for etterretning og språk.

FHS tilbyr emner i 1. syklus og studier i 2. syklus. Hovedbeskjeftigelsen til FHS er studietilbudene som gis i 2. syklus: stabs- og mastergradsstudiet. Dette stiller FHS i en særstilling i det norske utdanningslandskapet, som liten høgskole med et klart og spisset hovedfokus på studier i 2. syklus. Målgruppen for utdanningen ved FHS er utvalgte offiserer og sivilt ansatte. Unntaket er emnene for de vernepliktige soldatene, som tilbys alle soldater som ønsker dette. Enkelte emner har studenter som ikke kommer fra Forsvaret.

I 1. syklus tilbys det språkemner ved Befalsskolen for etterretning og språk. Det gis språkundervisning i russisk, arabisk, pashto og dari av et omfang på mellom 90 og 110 studiepoeng. De studiepoenggivende emnene for soldater i førstegangstjeneste, opprettet i 2008 etter vedtak i Stortinget for å heve status til førstegangstjenesten, omfatter tre enkeltemner á 5 studiepoeng: «jus og militærmakt», «etikk og militærmakt» og «kropp, bevegelse og energi». Ved FHS, avdeling Forsvarets stabsskole, tilbys også et 10 studiepoengs emne i 1. syklus til sivilt ansatte i forsvaret, kalt «videreutdanning for sivile – Forsvarets virksomhet». Ved FHS tilbys også flere kurs/Sjefskurs, som ikke gir studiepoeng. Dette er kurs som er laget for nøkkelpersonell i militær og sivil sektor og er tilrettelagt i samarbeid med de tre departementene: utenriks-, forsvars- og justisdepartementet.

FHS har gjennom NOKUT fått akkreditering for en erfaringsbasert mastergrad i militære studier (120 studiepoeng). Mastergraden er profesjonsinnrettet og landets høyeste fagmilitære utdanning. Den kvalifiserer for tjeneste i ledende stillinger i Forsvaret og ved internasjonale operasjoner. Stabsstudiet er et ettårig studium på mastergradsnivå. Det utgjør det første året av mastergraden i militære studier.

Studentene ved stabs- og mastergradsstudiet ved FHS er også tilsatte ved FHS, og utgjorde per juni 2010 79 personer. 162 studenter (herunder 23 kvinner) har fullført og blitt uteksaminert fra stabsstudiet i perioden 2007-2010. I samme periode har 73 studenter (herunder 11 kvinner) fullført mastergrad i militære studier.

I tillegg til fulltidsstudenter på stabs- og mastergradsstudiet, kommer studenter på enkeltemner ved FSTS, BSES og i studiepoenggivende emner for vernepliktige.

Når det gjelder studier for vernepliktige, gjennomføres undervisning og eksamen på de desentraliserte stedene hvor soldatene er i førstegangstjeneste. For undervisningsåret 2009-2010 ble det avlagt 1699 eksamener med en gjennomsnittlig strykprosent på 50,6 %. Det ble totalt produsert 4200 studiepoeng.

Ved FHS er det 24 sivilt faste ansatte i undervisnings- og forskerstillinger og 35 i midlertidige stillinger. De fleste av disse er ansatte i forskningsprosjekt eller som ph.d.-stipendiat. FHS har til enhver tid ca. 10 personer til satt som professor II eller førsteamanuensis II.

FHS er en spesialisert institusjon med forskning og utvikling innen kjerneområdene militærmaktens kontekst, militære fellesoperasjoner og militær virksomhetsstyring. Militærmaktens kontekst omfatter fag som militær teori og historie, norsk og internasjonal politikk, forsvars- og sikkerhetspolitikk og krigens folkerett. FoU-virksomheten er knyttet til de tre avdelingene ved FHS som tilbyr høyere utdanning: Forsvarets stabsskole, Institutt for forsvarsstudier og Forsvarets institutt ved Norges idrettshøgskole. FHS rapporterer til Cristin-databasen fra denne ble opprettet i 2011, og har lagt inn det meste av produksjonen for 2010. Før dette foregikk det ingen systematisk rapportering. Det er

innrapportert en liten, men jevn produksjon av artikler, bøker og bokkapitler over de siste fem årene. FHS er ikke omfattet av resultatbasert finansiering, verken for forskning eller studier.

2.2 Hovedtrekk ved kvalitetssikringssystemet

Sjef FHS har ikke bare et ansvar for kvaliteten og kvalitetssikring av utdanningen ved Forsvarets høyskole, men har også et overordnet faglig ansvar for all høyere utdanning i Forsvaret, og derigjennom et ansvar for kvalitetssikring av all akkreditert profesjonsrettet utdanning i Forsvaret. Som en følge av dette har FHS et kvalitetssikringssystem som er delt i to nivåer. Det er utarbeidet et felles grunnlagsdokument for det samlede kvalitetssikringsarbeid¹ for FHS og de øvrige fire akkrediterte høyskolene i Forsvaret (Luftkrigsskolen, Sjøkrigsskolen, Krigsskolen, Forsvarets ingeniørhøyskole), som inneholder informasjon om felles lovverk, overordnede mål, ansvarsfordeling og retningslinjer for arbeidet med kvalitetssikring, og felles definisjoner av kvalitet inndelt i syv kvalitetsområder (inntakskvalitet, rammekvalitet, programkvalitet, undervisningskvalitet, resultat-kvalitet, relevans, styringskvalitet). Det er også utarbeidet en felles rapportmal som kan benyttes i forbindelse med årlig rapportering fra alle akkrediterte høyskoler i Forsvaret til FHS. På bakgrunn av innspill fra de akkrediterte militære lærestedene utarbeides en årlig samlet rapport om utdanningskvalitet i Forsvarets utdanninger.

Det andre nivået av kvalitetssikringssystemet ved FHS er knyttet til kvalitetssikring av de studietilbudene som sorterer direkte under FHS. Det er utarbeidet en kvalitetshåndbok som angir hvordan kvalitetsarbeidet er organisert i forbindelse med studiene ved FHS². FHS har opplyst i tilleggskommentasjonen sendt til NOKUT i februar 2011, at kvalitetshåndboken for stabs- og mastergradsstudiet skal revideres våren 2011, og at den etter revisjon vil omfatte alle de akkrediterte studietilbudene ved FHS, og ikke bare stabs- og mastergradstudiet.

Selve kvalitetshåndboken inneholder en beskrivelse av kvalitetsarbeidet ved stabs- og masterstudiet innenfor de fire av de syv kvalitetsområdene som gjelder for forsvarets høyskoler (rammekvalitet, inntakskvalitet, programkvalitet, resultat-kvalitet). De fire utvalgte kvalitetsområdene blir målt/vurdert nærmere ved å inndele dem i underområder, slik det for eksempel er gjort med rammekvalitet i: *administrative tjenester, studieadministrasjon, fysisk læringsmiljø, bibliotek og IKT og kvalitetssikringssystemet*. Kvalitetshåndboken inneholder også et årshjul for kvalitetsarbeidet ved stabs- og masterstudiet. Kvalitetshåndboken ligger tilgjengelig på intra- og internett.

Studieplangruppen (SPG) er et sentralt utvalg i kvalitetssikringssystemet ved FHS. Gruppen ledes av dekan og er sammensatt av emneansvarlige på stabs- og mastergradsstudiet, studenter fra studentstyret, en representant fra krigsskolene, kvalitetsleder, kullsjef og representant for Sjef FSTS. Ved behov møter eksterne representanter. SPG møtes normalt to ganger årlig og er den viktigste premissleverandør for programkvaliteten ved stabs- og masterstudiet. På emnenivå har emneutvalgene (sammensatt av studenter og emneansvarlige) en sentral posisjon og rapporterer til kvalitetsleder, som rapporterer videre til dekan. Rammekvalitet koordineres av studieadministrasjonene ved FHS. Det er ansatt en kvalitetsleder i administrasjonen til FHS, som sammen med dekan koordinerer det daglige kvalitetsarbeidet med utgangspunkt i tildelte roller.

¹ Kvalitetshåndbok for Forsvarets høyskoler, Godkjent av sjef FHS 2/7 2010

² Kvalitetshåndbok for stabs- og mastergradsstudiet, Forsvarets stabsskole (udatert)

De fem akkrediterte militære institusjonene møtes i krigsskolerådet to ganger årlig, for å sikre overordnet og helhetlig diskusjon av hele utdanningsporteføljen i Forsvaret. Her møter sjef og dekan fra hvert lærested.

2.3 Status og utfordringer i kvalitetsarbeidet

I ledelsens skriv til NOKUT om status og utfordringer i kvalitetsarbeidet ved FHS pekes det på at grunnstrukturen i kvalitetssystemet ved FHS har ligget fast siden akkrediteringen i 2005. Kvalitetssikringsarbeidet er derfor godt etablert med rutiner og rapportering etc. Samtidig er kvalitetsarbeidet ved FHS, som ved andre læresteder, i kontinuerlig utvikling. FHS har nylig gjort organisatoriske endringer for å styrke kvalitetssikringsarbeidet og ansatt to seniorrådgivere med kompetanse innen kvalitetsarbeid og høgskoledrift. Bakgrunnen for styrkingen ligger i en erkjennelse av at arbeidet må styrkes ytterligere og at dette er viktig strategisk for FHS. Det pekes på at det ligger et forbedringspotensial i kvalitetssystemet bl.a. ved å systematisere informasjonsinnhenting i forbindelse med kvalitetsarbeidet. Det fremheves videre at en ønsker å styrke arbeidet med å sikre at profesjonsstudiene ved FHS ivaretar Forsvarets behov. FHS anerkjenner også behovet for å tydeliggjøre styringsprosessene ved FHS. Kvalitetsstyring utgjør ett av fire styringsområder. En «policy for styring ved FHS» er under utarbeiding for og synliggjøre dette. Dette arbeidet er tenkt å skulle styrke integrasjonen mellom kvalitetsarbeidet og det strategiske arbeidet.

Ut over disse overordnede tankene om utfordringer i kvalitetsarbeidet, pekes det i skrivet også på konkrete utfordringer i kvalitetssikringsarbeidet i forbindelse med de studiepoenggivende emner for vernepliktige og språktilbudene, som FHS tilbyr i 1. syklus. Her ser FHS at det er nødvendig å forbedre både den systematiske innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i emnene/studiene, analysene og vurderinger av kvaliteten i utdanningen og bruken av kunnskap til kvalitetsforbedring.

Evalueringen gjennomført av NOKUT i 2005 pekte på at FHS, i likhet med andre norske læresteder, var i en implementeringsfase hva gjaldt kvalitetssikringsarbeid. Kvalitetsarbeidet ved FHS fremstår i dag med et sterkere moment og er et system i bruk. Ledelsens egen vurdering av kvalitetsarbeidet etter fem års drift er at det er etablert et bærekraftig system for kvalitetsarbeid ved FHS og at det drives et systematisk arbeid med kvalitetssikring ved lærestedet.

3 Komiteens vurdering av kvalitetssikringssystemet ved Forsvarets høgskole

I tråd med *forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning* skal komiteen vurdere om kvalitetssikringssystemet sett under ett er tilfredsstillende. Komiteens vurderinger av dette følger under 3.1.

I NOKUTs andre runde med evalueringer av system for kvalitetssikring skal det være fokus på institusjonenes bruk og nytte av systemene i eget utviklings- og forbedringsarbeid. Komiteen valgte å undersøke nærmere hvordan systemet fungerer i praksis for to områder i kvalitetssikringsarbeidet. Det første var samspillet mellom forskning, faglig utviklingsarbeid og utdanning. Komiteens begrunnelse for å se nærmere på dette var å undersøke hvordan det systematiske kvalitetsarbeidet ved FHS sikrer

det grunnleggende samspillet mellom FoU og utdanningen, som forventes av alle norske høyere utdanningsinstitusjoner. Sikringen av dette samspillet er interessant å studere nærmere, også i lyset av FHS' inntreden i UHR og deres derav følgende ambisjon om å fremstå som en tydeligere aktør i det høyere utdanningslandskapet i Norge.

Det andre område komiteen ønsket å fokusere på, var sikring av programkvalitet. Komiteens begrunnelse for å se nærmere på dette var et ønske om å undersøke det systematiske kvalitetsarbeidet i forbindelse med at FHS, som en liten institusjon, og med kun én mastergrad som eneste akkrediterte studium, tilsynelatende kan fremstå som en isolert og fragmentert aktør med færre muligheter til kalibrering av rett nivå på studiet enn andre læresteder.

Komiteens vurdering av institusjonens bruk og nytte av systemet innenfor disse områdene følger i avsnitt 3.2 og 3.3.

3.1 Komiteens vurdering av kvalitetssikringssystemet sett under ett, i lys av lov, forskrift og NOKUTs kriterier

FHS har et kvalitetssikringssystem i to nivåer, ett som kun angår FHS³ og ett som omfatter en overordnet kvalitetssikring av Forsvarets samlede utdanningstilbud og det samlede kvalitetssikringsarbeid for FHS og de øvrige fire akkrediterte høyskolen i Forsvaret. Komiteen har kun vurdert det nivået som angår FHS eget utdanningstilbud, selv om det indirekte er føringer i det overordnede kvalitetssikringsnivået som er styrende for FHS.

Systemet ved FHS er bygget på en grunnstruktur som har ligget fast i flere år. Det er etablert en praksis ved høyskolen, og det er høstet erfaringer fra systematisk kvalitetssikringsarbeid over flere år. FHS har sendt inn dokumentasjon av det kvalitetsarbeidet som er gjort og som gjøres ved FHS. FHS er en liten institusjon med få emner, studier og studenter, og systemet synes tilpasset til dette. Kvalitetshåndboken er under revisjon og fremstår som noe kortfattet og ikke dekkende for all utdanning. Komiteen oppfordrer FHS til å bygge ut denne kvalitetshåndboken, slik at den i seg selv dekker alle aspekter ved kvalitetsarbeidet ved FHS.

Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur

Systemet ved FHS er tilpasset bred medvirkning og organisert slik at både studenter (som også er ansatte) og (andre) ansatte kan medvirke. Små forhold gir lave terskler for kommunikasjon og medvirkning. Selv om FHS bygger på hierarkisk militær tradisjon, fremgikk det av intervjuene med ansatte og studenter at det ikke var noen form «sensurering», men en åpen dialog i kvalitetsarbeidet ved institusjonen. Under intervjuene kom det frem at for en institusjon med militærhierarkisk tradisjon og kultur fra 1600-tallet, så kan en moderne kvalitetssikringskultur virke fremmed for noen. Komiteen fikk under intervjuene et klart inntrykk av at kvalitetsarbeidet ikke er hemmet av denne motsetningen, men at arbeidet er preget av engasjement, åpenhet og forbedringsvilje.

Mål, plan og ledelsesforankring

Det er sterk ledelsesforankring av kvalitetssikringsarbeidet ved sjef FHS og dekan, og det foreligger en egnet utvalgsstruktur. Likevel er sporbarheten i beslutninger, i følge FHS selv, ikke alltid tydelig, og dette kan svekke legitimiteten til kvalitetsarbeidet.

³Kvalitetshåndbok for stabs- og mastergradsstudiet, Forsvarets stabsskole (udatert)

Studieplangruppen fungerer som et rådgivende utvalg for dekanen, og viktige kvalitetsspørsmål løftes videre opp til sjef FHS. Ansvarsfordelingen i kvalitetsarbeidet er tydelig fastsatt, og arbeidet med å koordinere kvalitetsarbeidet ved FHS med de øvrige akkrediterte studietilbudene i Forsvaret er sikret gjennom FHS' ansvar for å kvalitetssikre helheten av studietilbud i Forsvaret. Det daglige ansvaret for kvalitetsarbeidet er lagt til dekan i samarbeid med administrativt ansatt kvalitetsleder. Komiteen har merket seg at særlig emneutvalgene fremheves av mange som en konstruktiv arena for kvalitetsarbeid, med gode dialoger som gir utviklingsarbeid.

Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene

FHS har gjennomført spørreundersøkelse blant tidligere studenter i mastergradstudiet og stabsstudiet, og det er innhentet dokumentert informasjon om studiene ved FHS som er systematisert gjennom årsrapportene. Her er både studenter, ansatte og eksterne sensorer og forelesere kilder til informasjon. For språkemnene og soldatemnene foreligger det lite dokumentert informasjon om kvaliteten. Unntaket er kvalitetsrapporten for FHS fra 2009-10, hvor kvalitetssikring av disse emnene for første gang er inkludert i rapporten. De få emnene/studiene som er opprettet av FHS under egen fullmakt, har alle hatt eksterne sakkyndige vurderinger som har vært lagt til grunn, og arbeidet med dette fremstår som systematisk og grundig. Komiteen mener FHS bør styrke arbeidet med å innhente informasjon om kvalitet i alle studier som ligger i 1. syklus. At dette i liten grad gjøres, svekker helhetsinntrykket komiteen har av kvalitetsarbeidet på dette området. For mastergradsstudiet og stabsstudiet mener komiteen at FHS arbeid, bidrar til et dokumentert og underbygget grunnlag for å danne seg oversikt og kunnskap om kvalitet i studiene.

Analyse, vurdering og rapportering

I årsrapporten foretas analyser og vurderinger av kvaliteten i emnene i stabs- og masterstudiet. Det er både pekt på positive elementer i emnene som bør videreføres, og områder hvor det er forbedringsmuligheter. Materialet som genereres av systemet forelegges dekan. Overordnet målsetning for studiene/emnene ved FHS er at utdanningen skal fremstå med høy kvalitet og sterk profesjonsinnretning. Årsrapportene berører også dette temaet, og under intervjuene fremkom det klart at studentene er tilfreds med relevansen av utdanningen for deres militære yrke. Et av temaene som likevel fremkommer i analysene, er at masterstudiet blir opplevd av studenten å gi liten status i Forsvaret som helhet. Her mener komiteen at FHS må arbeide systematisk og målrettet med å berede grunnen for forståelse i egen organisasjon, for at høyere utdanning hever kvaliteten på forsvarstjenesten.

Bruk av kunnskapen til kvalitetsforbedring

Det fremgår av årsrapporter og annet materiale at erkjennelser og innsikt blir utnyttet for å videreutvikle kvaliteten i emner og studier. Dette er i liten grad dokumentert for soldatemner og språkstudier, som er viet lite plass i rapportene. Gjennom samtaler med de forskjellige representantene ved institusjonsbesøket ble komiteen styrket i sin oppfatning av at innhøstet kunnskap benyttes i kvalitetsforbedringsarbeid. Det er imidlertid viktig at det fremover også genereres kunnskap om emner i 1. syklus, slik at disse kan utvikles videre.

3.2 Komiteens vurdering av kvalitetssikring av samspillet mellom forskning, faglig utviklingsarbeid og utdanning

Kort beskrivelse ut fra tilsendt dokumentasjon

Komiteen fikk før besøket tilsendt en FoU-håndbok, både en versjon fra 2005 og utkast til en revidert håndbok, og FoU-statistikk produsert av FHS. Den først utsendte dokumentasjon fra FHS, forut for det innledende besøket, inneholdt systembeskrivelse med presentasjon av systemet for kvalitetssikring, med informasjonslinjer, og myndighets-, ansvars og rollefordeling. I denne redegjøres det for kvalitetssikring av FoU, men i liten grad sikring av samspillet mellom FoU og utdanningen. Under besøket sto temaet om samspill mellom forskning, utviklingsvirksomhet og utdanning i sentrum for samtaler med ledelsen, FoU-ansvarlige og ansatte i forsknings- og undervisningsstillinger fra alle avdelinger og studenter. FoU-området er videre omtalt i deler av de oversendte kvalitetsrapportene fra FHS. Men alt i alt er FoU-området og dets samspill med utdanningen i liten grad en del av kvalitetssikringssystemet ved FHS.

Den overordnede beskrivelsen av FHS' kvalitetssikringspolicy lyder slik: «Undervisningen skal være både forsknings- og erfaringsbasert og skal baseres på fag- og kompetansemiljøer bestående av sivilt og militært ansatte, der de sivilt ansatte primært vil representere kontinuitet og akademisk kompetanse på høyt nivå, og de militært ansatte i første rekke en jevn tilførsel av oppdatert operativ og annen relevant militær kompetanse». ⁴ Det fremlagte utkastet til FoU-plan omhandler i hovedsak spørsmål som vedrører kompetanseaspektet og forskningen i seg selv, og ikke kvalitetssikring av samspillet mellom FoU og utdanningen.

Det ovenfor nevnte skriftlige materialet, har sammen med det som fremkom under intervjuene, vært komiteens utgangspunkt for videre diskusjon og vurderinger av kvalitetssikring av samspillet mellom forskning, faglig utviklingsarbeid og utdanningen.

Komiteens kommentarer og vurdering.

Forskningen som utføres ved FHS er rapportert til databasen Cristin (og tidligere til Frida) og viser en liten, men jevn produksjon av artikler, bøker og bokkapitler over de siste fem årene. Det er rapportert om artikler først og fremst på nivå 1, men også noen få på nivå 2, men disse gir ikke økonomisk uttelling for FHS slik de gjør for andre høyskoler og universiteter. I dokumentasjon knyttet til kvalitetssikringssystemet, er det derfor ikke noe fokus på tellekantsystemet. I NOKUTs tilsynsforordning av 27. januar 2011 refereres det derimot til publiseringskanaler på nivå 1 og 2 som et mål på vitenskapelig kvalitet, og FHS kan muligens også nyttiggjøre seg dette som en indikator til hjelp i kvalitetsarbeidet. Fra intervjuene merker komiteen seg at det vektlegges som positivt at stadig mer forskning publiseres i regulære kanaler. Det ble også trukket fram at forskningsfrihet står sentralt ved FHS, og at det ikke gjøres kompromisser her. Det kom frem under intervjuene at forskerne i liten grad realiserte egen forskning gjennom mastergradsstudentenes prosjekter. Komiteen mener at dette bør kunne gjøres i større grad fremover, og at dette vil bidra til å utvikle samspillet mellom forskning og utdanning ytterligere.

⁴ s.1 Kvalitetshåndboken for FHS. I lov om universiteter og høyskoler §1-3 heter det at universiteter og høyskoler skal arbeide for å fremme lovens formål ved bl.a. å tilby høyere utdanning som er basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap.

Det er flere mulige forståelser av hva samspillet mellom forskning og utviklingsarbeid og utdanning kan være. Ved FHS fremkom det under intervjuene at det legges vekt på at resultater fra forskning presenteres i undervisningen av forskere, og det legges vekt på faglig veiledning i forbindelse med masteroppgaven, der professor II-stillinger inkluderes aktivt i arbeidet. Komiteen mener at det, sett fra lærersiden, er grunnlag for å si at det sikres samspill mellom forskning og utdanning. Fra studentsiden ser det imidlertid annerledes ut. Komiteen mener at en ved en institusjon som har hovedvekt på studier i andre syklus, bør kunne forvente å finne en moden holdning til at utdanning skal samspille med forskning og utviklingsvirksomhet. En bør også forvente å finne studenter som er motivert for forskning og ikke bare yrkesmilitær karriereutvikling. Under intervjuene fremkom ikke en klar tilslutning til dette. For mange var utdanningen et trinn opp i den yrkesmilitære karrierestigen. Komiteen mener FHS har en generell utfordring her med å skape forståelse for, og å inspirere til forskningsnysgjerrighet, selv om komiteen også anerkjenner friksjonen et slikt profesjonsinnrettet studium skal ha mellom teori og praksis. Det spiller dessuten en rolle at opptaket av studenter ikke er styrt av FHS selv, men av det militære. Komiteen stiller spørsmål om dette er med på å gi et enda sterkere «karrierepreg» på studentene enn nødvendig.

Ikke bare blant studenter, men også under flere andre intervjuer, ble det rapportert om vanskeligheter med å få aksept for nytten av det akademiske tilsnittet i studiet. Det trekkes frem at det generelt er liten forståelse «i systemet – både internt og eksternt» for at utdanningen skal ha et akademisk tilsnitt. Komiteen mener det er viktig at FHS arbeider både internt og eksternt for å skape forståelse for at «akademisering» og FoU-samspill med utdanningen styrker utdanningen. Komiteen har selv sagt forståelse for at FHS stadig etterstreber en balanse mellom det akademiske tilsnittet og den klare forventning om at dette er et profesjonsstudium. Komiteen mener det bør settes inn tiltak som forankrer at kvalitetssikring av samspillet mellom FoU og utdanningen systematisk gjennomføres.

Komiteen mener at FHS bør vurdere tiltak som sikrer bedre forståelse, og dermed legitimitet, for at masterstudiet skal samspille med forskning og faglig utviklingsvirksomhet. De pekte selv under intervjuene på et enkelt eksempel på hvorfor det var behov for forskningsbasert utdanning, nemlig at det i møte med embedsverket var nødvendig med en «motkompetanse». Et annet eksempel som ble trukket frem, var at analytisk distanse til stoffet (krigshandlinger), som en mastergrad kunne gi, ville styrke kandidaten i felten. Flere pekte på den analytiske distansen som fruktbar for en utdanning som skal trene ledere i å håndtere uforutsette situasjoner i en militær kontekst.

Spørsmålet er hvilke kvalitetssikringstiltak en kan sette inn for å sikre dette samspillet. Det kan tenkes at et forum med representanter fra utdanningene i både første og andre syklus ville være nyttig, hvor en kunne tenke seg presentasjoner av forskning og faglig utviklingsprosjekter. Et slikt forum kunne opprettes for en tid, frem til en når sine mål. Et eventuelt slikt forum bør inkluderes i kvalitetssikringssystemet.

Når det gjelder de studiene FHS tilbyr i 1. syklus, fremgår det i for liten grad hva som er gjort/gjøres for å sikre samspillet mellom forskning, utviklingsarbeid og utdanningen. For språkstudiene fastslås det at det er lagt opp til at undervisningen ikke skal være forskningsbasert, da det er praktiske språkferdigheter som er målet for denne utdanningen. Her mener komiteen at FHS må sørge for at det for disse fagenes del på systemnivå, sikres at det er et samspill mellom forskning, faglig utviklingsarbeid og utdanningen.

Under intervjuene fremkom det også at det strategiske arbeidet med FoU til nå har vært delegert til avdelingene i FHS. Noen mente dette var problematisk da savnet av en enhetlig overbygning kunne medføre en fragmentert situasjon. Det samme gjaldt for den internasjonale aktiviteten på feltet, hvor en kunne spore stor aktivitet, men for det meste basert på personlige nettverk. Komiteen mener FHS bør vurdere å systematisere arbeidet, og parallelt med dette medtenke at FoU skal samspille med utdanningen. Kan det tenkes at en bør vurdere å starte nedenfra med å se på behovet for å bringe inn FoU i utdanningen, og deretter bygge en FoU- strategi på områdene? Komiteen har merket seg at det foregår mye FoU- arbeid ved FHS og at mye av dette allerede synes å være integrert i utdanningen, men likevel ikke er så synlig som det bør være. Det vil antagelig ha stor effekt å synliggjøre det som foregår både internt og eksternt.

For det faglige utviklingsarbeidet er det ikke dokumentert noen oversikt, eller for den sakens skyld, noen definisjon av hva faglig utviklingsarbeid er ved FHS. Intervjuene viste imidlertid at det foregår utstrakt faglig utviklingsvirksomhet, men at bevisstheten om at det faktisk er utviklingsarbeid ikke alltid var like stor. Dermed var også dette til dels usynlig for mange aktører. Svært mye av det erfaringsbaserte innholdet i studiene kan antagelig klassifiseres som utviklingsarbeid, fordi erfaringsmaterialet benyttes til stadig forbedringer og utvikling av kunnskapsbasen i mastergradsutdanningen. Det er også eksempler på fagutvikling for eksempel av soldatemnet jus og militærmakt. Komiteen mener FHS har en oppgave med å kartlegge og synliggjøre det utviklingsarbeidet som allerede foregår. Resultatene bør systematiseres, og ved hjelp av mekanismer i kvalitetssikringssystemet bør en deretter vurdere hvordan dette samspiller med utdanningen.

Dokumentasjon frembrakt av kvalitetssikringssystemet ved FHS berører i liten grad samspillet mellom forskning, faglig utviklingsvirksomhet og utdanningen. I kvalitetsrapport for studieåret 2009-2010 er det et kort avsnitt viet til problemstillingen. Her slås det imidlertid fast at kvalitetssystemet ved FHS ikke omfatter rutiner for å sikre hensiktsmessig kobling mellom kompetanse blant undervisningspersonalet og undervisningsproduksjonen, slik at det fortsatt er en vei å gå for FHS før de når egne mål på området. Komiteen mener dette vitner om at FHS arbeider med problemstillingene og at systemet ivaretar deler av den funksjonen det skal ha, ved å frembringe analyser som på sikt vil forbedre situasjonen. Det er likevel ikke klart for komiteen om temaet regelmessig og systematisk er en del av kvalitetsarbeidet. Komiteen savner refleksjoner omkring temaet i noe større grad og en må forvente sterkere fokus i kvalitetsarbeidet fremover for å sikre at utdanningen samspiller med forskning og faglig utviklingsvirksomhet.

Komiteen konkluderer med at det foregår kvalitetsarbeid ved FHS som styrker samspillet mellom FoU og utdanningen, men at det i for liten grad er systematisert. Intervjuene underbygger dette. Temaet bør behandles i kvalitetshåndboken, og det bør vurderes å etablere fora og forankres ansvar som kan sikre videre styrking av kvalitetsarbeid på området.

3.3 Komiteens vurdering av kvalitetssikring av programkvalitet

Kort beskrivelse ut fra tilsendt dokumentasjon

Programkvalitet er beskrevet i begge nivåer av kvalitetssikringssystemet til FHS. På det overordnede nivået som gjelder for alle de militære høyskolene, er programkvalitet definert som det som *omhandler studiets innhold og organisering*. Det skal rapporteres om programkvalitet til den samlede årsrapporten om utdanningskvalitet for Forsvaret. I rapporteringsmalen som inngår i

Kvalitetshåndboken for Forsvarets høyskoler, er det nærmere spesifisert hva høyskolene bør rapportere om i forhold til programkvalitet. Dett er angitt i fire kulepunkter og gjelder: Om studiets innhold er dekkende i forhold til nivå og de definerte læringsmålene, om det fremkommer klart i ramme-, fag- eller studieplanen hvilke kvalifikasjoner studiet føre frem til, om studiet er organisert på en hensiktsmessig måte og om det er lagt til rette for internasjonalisering.

Komiteens kommentarer og vurdering

Tyngdepunktet ved FHS' virksomhet er stabs- og mastergradsstudiet. Det spesielle er at FHS ikke selv tilbyr bachelorgrader, og slik fremstår som en høyskole med en svært liten og spesialisert studieportefølje. Komiteen var interessert i å se nærmere på hvordan FHS kvalitetssikrer at de til enhver tid har riktig nivå på dette studiet, gitt deres tilsynelatende manglende sammenligningsgrunnlag. Ved forrige evaluering av kvalitetssikringssystemet i 2005 påpekte den sakkyndige komiteen betydningen av å fremskaffe en ekstern evaluering av nivået, og det ble fremhevet av FHS selv den gangen at det var ønskelig med bl.a. en evaluering av mastergraden av et internasjonalt panel for å sikre at studiet holdt riktig nivå. Dette ble ansett som en viktig del av kvalitetsarbeidet den gang. Komiteen ser at dette ikke er fulgt opp av FHS, og under intervjuene ble det henvist til at det pga. språkbarrierer, og et i verdenssammenheng uvanlig studieprogram, var vanskelig å gjennomføre en slik evaluering.

I tilsendt dokumentasjon og under intervjuene fremkom det at det gjøres mye på området. I årsrapportene for utdanningskvalitet fremgår det at faglig nivå sikres gjennom bruk av eksterne sensorer, professor II-stillinger, eksterne forelesere og et utstrakt personlig internasjonalt nettverk blant de ansatte i forsker- og undervisningsstillinger. Vurderinger av programkvalitet bygger også på studentevalueringer og på emneansvarliges egne rapporter.

Komiteen har fått seg forelagt flere eksempler på sensorrapporter (ekstern sensor) som gir tilbakemeldinger på det faglige nivået sammenlignet med andre læresteder. I årsrapportene oppsummeres og analyseres programkvaliteten på emnenivå, og således foreligger det i sum et omfattende dokumentasjons- og analysearbeid. Nylig har FHS fått sin masterutdanning sertifisert av NATO og fått gode tilbakemeldinger på utdanningen. Det fremgår også av innsendt materiale at det er brukt eksterne krefter ved oppretting av nye studier for å sikre rett nivå på studiet. Det er også under planlegging en ekstern evaluering av bruk av karakterer i stabs- og mastergradsstudiet, og FHS vurderer å sammenligne egen karakterbruk med andre læresteders karakterbruk på mastergradsnivå. Komiteen mener at FHS samlet sett har et godt grunnlag for å danne seg et bilde av faglig nivå i studiet. Komiteen mener at ideen om en internasjonal evaluering av stabs- masterstudiet fortsatt er aktuell som et tiltak for å sikre riktig nivå og kvalitet.

Når det gjelder innføring av kvalifikasjonsrammeverket i Norge og formulering av læringsutbyttebeskrivelser, fremkom det under intervjuene at arbeidet er startet opp ved FHS. De emneansvarlige er involvert i prosessen med å endre kursbeskrivelsene. Det er i denne forbindelse planlagt samarbeid med de andre militære akkrediterte utdanningsinstitusjonene. Komiteen mener det er positivt at arbeidet er i gang, og tror dette ytterligere kan styrke arbeidet med å sikre programkvaliteten og nivået.

4 Konklusjon – har Forsvarets høgskole et tilfredsstillende system for kvalitetssikring av utdanningen?

Komiteens samlede vurdering er at FHS har et tilpasset kvalitetssikringssystem som fungerer godt og som følgelig anbefales godkjent. Komiteen understreker at det kun er det andre nivået av kvalitetssikringssystemet (det som angår FHS egne studier) som er vurdert.

Kvalitetssikringsarbeidet er godt kjent i hele virksomheten, og det fremstår som et viktig hjelpemiddel for FHS i arbeidet med å sikre at utdanningen som tilbys er relevant for Forsvarets behov og holder god kvalitet og rett nivå. Komiteen er opptatt av at kvalitetssikring av emner i 1. syklus må styrkes og systematiseres fremover, da dette i for liten grad er på plass i dag.

FHS' ambisjoner om å fremstå tydeligere som en del av det norske høyere utdanningslandskapet, krever at arbeidet med å sikre samspill mellom utdanningen og forskning og utviklingsvirksomhet, systematiseres ytterligere, og at tiltak, nye fora, bedre informasjon og analyser etc. inkluderes i det eksisterende kvalitetssikringssystemet. Arbeidet med å kvalitetssikre rett nivå og programkvalitet er et kontinuerlig arbeid, og komiteen mener det er godt dokumentert at slikt arbeid foregår i dag, og at dette arbeidet vil kunne underbygges og styrkes ytterligere ved å gjennomføre en internasjonal evaluering av stabs- og masterstudiet.

5 Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet

- Det systematiske kvalitetsarbeidet må mer eksplisitt omfatte all høyere utdanning ved FHS og ikke bare stabs- og masterstudiet.
- Kvalitetsarbeidet for å sikre samspillet mellom FoU og utdanningen må fremtre tydeligere. Et tiltak er å synliggjøre utviklingsarbeidet som allerede utføres i dag, slik at samspillet med utdanningene kan sikres. Et annet tiltak er å bygge opp forståelsen av betydningen av samspill mellom utdanningsoppgavene og FoU både internt og eksternt.
- Komiteen vil uttrykke anerkjennelse for det gode internasjonale arbeidet ved FHS, og vil utfordre høyskolen på hvordan dette i større grad kan bidra til å styrke kvalitetssikring av programkvalitet.

6 Vedlegg

6.1 Dokumentasjon fra Forsvarets høgskole

Dokumentasjon mottatt forut for innledende besøk

- Presentasjon av Forsvarets høgskole med oversikt over studietilbudene
- Presentasjon av system for kvalitetssikring ved Forsvarets høgskole, med informasjonslinjer, og myndighets-, ansvars- og rollefordeling
- Årsrapporter om kvalitetsarbeidet ved Forsvarets høgskole for de siste tre år
- Utvalg av ledelsesbeslutninger som har relevans for kvalitetsarbeidet ved Forsvarets høgskole
- Ledelsens oppfatning av status og utfordringer i kvalitetsarbeidet ved Forsvarets høgskole

Dokumentasjon mottatt under eller forut for hovedbesøket

- Siste versjon av kvalitetshåndboken
- Policy for styring ved FHS
- Handlingsplan for likestilling ved FHS (revidert)
- FoU-håndbok 2005, samt revidert FoU-håndbok
- FoU-statistikk
- Sammenstilling av resultater fra spørreundersøkelse blant uteksaminerte studenter
- Eksempler på gjennomførte evalueringer av emner og programmer ved FHS
- Eksempler på AMU-rapporter
- Eksempler på interne akkrediteringsfremlegg, dokumentasjon på kvalitetssikring av nye studietilbud
- Eksempler på rapporter fra eksterne sensorer
- Referater fra møter i studieplangruppen for stabs- og masterstudiet
- Informasjon om evaluering av sammenheng mellom studieplaner for bachelor- og masterstudier
- Informasjon om samarbeid med andre institusjoner

6.2 Program for institusjonsbesøk

Program for NOKUTs hovedbesøk ved Forsvarets høgskole 10.-11. februar 2011

Tid	Aktivitet - intervju/møte med	Deltagere
09.30 – 11.00	Internt komitémøte – dokumentasjonsstudier	Komiteen.

11.00 – 11.20	Presentasjon av kvalitetssikringssystemet ved FHS med vekt på evalueringspraksis generelt og mer spesifikt på kvalitetssikring av programkvalitet og samspill mellom forskning, utvikling og utdanning	
11.35 – 12.15	Faglig ledelse ved FHS	
12.15 – 13.00	Lunsj	Komiteen
13.00 – 13.45	Studenter – tillitsvalgte og ikke-tillitsvalgte	
14.00 – 14.45	Emneansvarlige fra stabs- og masterstudiet	
15.00 – 15.45	Administrativt ansatte	

Fredag 11. februar

Tid	Aktivitet - intervju/møte med	Deltagere
09.30 – 10.15	FOU-ansvarlige	
10.30 – 11.15	Vitenskapelig ansatte, stabs- og masterstudiet	

11.30 – 13.15	Lunsj og internt møte	Komiteen
13.15 – 14.00	Vitenskapelig ansatte, fra språkstudier, verneplikts-studier, andre bachelorgrader	
14.15 – 15.00	Internt møte	Komiteen
15.00 – 15.30	Tilbakemeldingsmøte med ledelsen	
15.30 – 16.30	Internt møte	Komiteen

6.3 Sakkyndig komités mandat

MANDAT FOR SAKKYNDIGE KOMITEER VED EVALUERING AV INSTITUSJONENES KVALITETSSIKRINGSSYSTEM

Fastsatt av NOKUTs styre 5. mai 2003, revidert 17.12. 2008, tilpasset Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning av 1. februar 2010.

Den sakkyndige komiteen skal evaluere institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningen, og vurdere om dette er tilfredsstillende i forhold til gjeldende forskrift og NOKUTs evalueringskriterier.

Komiteen skal gi en entydig og begrunnet konklusjon om hvorvidt institusjonens system for kvalitetssikring er tilfredsstillende.

Evalueringen skal gjennomføres med en konstruktiv holdning til institusjonen, og komiteen skal også gi råd om det videre kvalitetsarbeid ved institusjonen.

Hvis evalueringen avdekker klare indikasjoner på alvorlig kvalitetssvikt i enkeltstudier, skal dette bemerkes i komiteens rapport. Komiteens vurdering skal baseres på følgende materiale:

- Institusjonens beskrivelse av kvalitetssikringssystemet.
- Dokumentasjon av utført kvalitetssikring / kvalitetsarbeid som institusjonen legger fram. Komiteen kan be om å få seg forelagt et hvilket som helst materiale som den anser at kan ha betydning for vurderingen.
- Komiteens erfaringer og funn ved institusjonsbesøk. Komiteen avgjør hvem den vil treffe og hvilke enheter den vil besøke.

Komiteen skal nedfelle sine vurderinger, konklusjoner og anbefalinger i en skriftlig rapport. Komiteen skal kvalitetssikre rapportens faktiske opplysninger før den avgis.

Komiteen arbeider på oppdrag fra og avgir sin rapport til NOKUT. Oppdraget er avsluttet når NOKUT har fattet vedtak i saken. Inntil oppdraget er avsluttet, skal de sakkyndige ikke ta del i den offentlige debatt om saken.

6.4 NOKUTs evalueringskriterier

Evalueringskriteriene finnes i Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (tilsynsforskriften), vedtatt av NOKUT 27. januar 2011, Kapittel 3.

Kvalitetssikringssystemet skal frambringe den kunnskapen som institusjonen trenger for å kunne vurdere kvaliteten i studiene. Kvalitetssikringen skal omfatte alle studietilbud som en institusjon gir, internt og eksternt, alle deler av studiet og alle formidlingsformer. Institusjonen skal ha faste rutiner og prosesser som i en årlig syklus frambringer, vurderer og anvender informasjon om det enkelte studium og om utdanningsvirksomheten generelt. Systemet skal bidra til at institusjonen vurderer resultatene i utdanningsvirksomheten, avdekker svakheter, iverksetter forbedringstiltak og foretar kontinuerlige vurderinger med sikte på kvalitetsutvikling. Vesentlig informasjon og vurderinger skal være tilstrekkelig dokumentert.

Institusjonen utformer sitt system, hvilke data og informasjon som inngår, og hvilken dokumentasjon det frambringer ut i fra egen størrelse, faglig profil og lokale behov. Jamfør også Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning § 2-1.

§ 3-1 NOKUTs evaluering

1. Sakkyndige oppnevnt av NOKUT vurderer institusjonens kontinuerlige og systematiske arbeid for å sikre og forbedre kvaliteten i utdanningen.
2. De sakkyndige skal foreta en helhetlig bedømmelse av kvalitetssikringssystemet og institusjonenes aktive bruk av det, der kriteriene nevnt i § 3-1.3 ses i sammenheng, jamfør Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning § 2.2.
3. Institusjonenes kvalitetssikringssystem evalueres ut fra følgende kriteriesett:

- a. Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur NOKUT skal vurdere hvorvidt kvalitetssikringssystemet fremmer bred deltakelse i kvalitetsarbeidet blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer, om det stimulerer til et kvalitetsarbeid som er preget av åpenhet engasjement og forbedringsvilje, og om informasjon og vurderinger er dokumenterte og tilgjengelige.
- b. Mål, plan og ledelsesforankring NOKUT skal vurdere hvorvidt kvalitetssikringssystemet er beskrevet slik at det angir de målsettinger, prosesser, aktører og fora som inngår, om det er forankret i ledelsen og besluttede organ på de ulike nivåer, om arbeids- og ansvarsfordeling i kvalitetsarbeidet er fastsatt, og om selve kvalitetssikringssystemet gjøres til gjenstand for jevnlig evaluering og utvikling med sikte på institusjonens eget behov.
- c. Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene NOKUT skal vurdere hvorvidt sikring og vurdering i hvert enkelt igangsatt studium bygger på informasjon som innhentes systematisk og fra flere kilder, og om systemet har særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier.
- d. Analyse, vurdering og rapportering NOKUT skal vurdere hvorvidt den informasjon som systemet genererer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledelsesnivå.
- e. Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring NOKUT skal vurdere hvorvidt tiltak for forbedringer vurderes og iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalysene som gjøres. Dette gjelder både tiltak i tilfeller av svikt i forhold til akkrediteringskravene, og tiltak for å videreutvikle studiekvaliteten.

6.5 Uttalelse fra institusjonen

FORSVARET
Forsvarets høgskole

1 av 2

Vår saksbehandler
Borghild Boye, bboye@mil.no
+4723 09 57 55, 0510 5755
FHS/STAB/KOMPKTR

Vår dato 2011-07-05
Vår referanse 2009/041556-010/FORSVARET/ 512

Tidligere dato **Tidligere referanse**

Til
Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen - NOKUT
Postboks 1705 Vika
0121 OSLO

Kopi til

Uttalelse til rapport fra sakkyndig komité

Forsvarets høgskole (FHS) har med e-post av 8. juni 2011 mottatt den endelige rapporten fra sakkyndig komité som har evaluert vårt kvalitetssikringssystem til uttalelse.

Rapporten ble sendt på høring til alle avdelinger og studentstyret. Saken ble deretter lagt frem for sjef FHS som har fattet følgende vedtak:

Sjef FHS tar rapporten fra sakkyndig komité til etterretning, og ber om at dekan FHS og kvalitetsleder sørger for at anbefalingene følges opp.

Kommentarer til komiteens anbefalinger

FHS vil takke sakkyndig komité for et godt og grundig arbeid. Rapporten gir et dekkende og balansert bilde av hvordan kvalitetssikringssystemet fungerer i forhold til de to områdene det ble fokusert på – kvalitetssikring av samspillet mellom FoU og utdanningsvirksomheten og kvalitetssikring av programkvaliteten.

Komiteens anbefalinger i forhold til kvalitetssikringssystemet sett under ett:

- Kvalitetshåndboken må utbedres, slik at den dekker all utdanning ved FHS og alle aspekter ved kvalitetsarbeidet.
- FHS må styrke arbeidet med å innhente informasjon om kvalitet i alle studier i første syklus.
- FHS må arbeide mer systematisk og målrettet med å bedre forståelsen i egen organisasjon for at høyere utdanning hever kvaliteten på forsvarstjenesten.

Vår kommentar:

Arbeidet med revisjon av kvalitetshåndboken er i gang og vil bli slutført i løpet av høsten 2011. Den reviderte utgaven vil omfatte alle kvalitetsområdene definert i *Kvalitetshåndbok for Forsvarets høgskoler* som angir rammen for kvalitetsarbeidet ved alle høgskolene i Forsvaret. Alle studiene i første og andre syklus vil bli inkorporert i kvalitetssikringssystemet og kvalitetsarbeidet.

Vi har merket oss at komiteen har trukket frem at studentene mener stabs- og masterstudiet er relevant for sin yrkespraksis, men at de opplever at det ikke alltid er like stor forståelse for verdien av kompetansen et slikt studium gir i alle deler av Forsvaret. Dette er en utfordring som følger av at studiet både er et akademisk høyere grads studium og en yrkeskvalifisering i egen etat. FHS har

Postadresse Oslo mil/Akershus 0015 OSLO	Besøksadresse Oslo mil/Akershus 0015 OSLO	Sivil telefon/telefaks /	Epost/ Internett postmottak@mil.no www.forsvaret.no	Vedlegg 0
		Militær telefon/telefaks 99/0500 3699	Organisasjonsnummer NO 986 105 174 MVA	

kontinuerlig fokus på studiets relevans for praksisfeltet, og har blant annet gjennomført en spørreundersøkelse som omhandler dette. Sjef FHS er i alle relevante sammenhenger opptatt av å markedsføre hvilken verdi det har for Forsvaret at profesjonsutdanningene i militære studier er akkreditert som høyere utdanning, herunder at det gir kompetanse som er helt nødvendig for at etaten skal kunne møte de utfordringer et Forsvar i endring står overfor.

Komiteens anbefalinger i forhold til kvalitetssikring av samspillet mellom FoU og utdanning:

- På overordnet nivå er det behov for at høgsolen utvikler en FoU-strategi.
- Det må rettes et sterkere fokus på samspillet mellom FoU- og utdanningsvirksomhet, og dette må tas inn og tydeliggjøres som del av kvalitetssikringssystemet ved FHS.
- FHS må iverksette tiltak for å styrke samspillet mellom FoU- og utdanningsvirksomhet både for studier i første og andre syklus. Et aktuelt tiltak som anbefales, er at høgsolen legger ytterligere til rette for at studenter kan skrive masteroppgaver i tilknytning til pågående forskningsprosjekter. Det anbefales også at høgsolen etablerer et forum som består av representanter fra utdanningene i første og andre syklus der forsknings- og utviklingsprosjekter blir presentert.
- Komiteen mener FHS bør kartlegge og synliggjøre det som foregår av forskning og faglig utviklingsarbeid samt hvordan samspillet mellom FoU og utdanningen er.

Vår kommentar:

Når det gjelder samspillet mellom forskning, faglig utviklingsarbeid og utdanning, er vi klar over at høgsolen har et forbedringspotensial. I tilknytning til revisjon av kvalitetshåndboken vil dette nå bli tydeliggjort som en del av kvalitetssikringssystemet. Vi vil også vurdere ulike tiltak for å bedre forståelsen for at kravet om forskningsbasert utdanning må ivaretas, og bedre synliggjøre hvordan FHS vil gjøre dette.

Det er nedsatt en arbeidsgruppe som utarbeider en FoU-håndbok for FHS. Videre er det ved avdeling Forsvarets stabsskole satt i gang et arbeid med å videreutvikle og systematisere avdelingens FoU-satsing. En annen arbeidsgruppe ser på helheten i FHS' formidlingsvirksomhet.

Komiteens anbefaling i forhold til kvalitetssikring av programkvalitet:

- Komiteen mener en ekstern internasjonal evaluering av stabs- og masterstudiet er et aktuelt tiltak for å sikre utdanningens nivå og kvalitet.

Vår kommentar:

FHS er enig i at eksterne evalueringer med internasjonal representasjon er et viktig ledd i kvalitetssikringen av studier, og det planlegges en ekstern evaluering av stabs- og masterstudiet i løpet av 2011-2012.

Andre forhold

For ordens skyld og slik det også ble nevnt i tilbakemeldingen til komiteens foreløpige rapport, vil FHS påpeke at forskning ved FHS ikke er blitt systematisk rapportert til Frida, slik det synes å fremgå av rapportens pkt. 3.2, fjerde avsnitt. Omfanget av forskning som ble utført før FHS startet innrapportering i Christin, fremgår derimot av andre typer innberetninger og dokumentasjon.

Med hilsen

Louise Kathrine Dedichen
kontreadmiral
sjef Forsvarets høgscole

Sven G. Holtmark
dekan